

Agrár-szakértők: A hirtelen időjárásváltozások veszélyeztetik a gyümölcsstermést és hatással lesznek az árakra

Автор(и): агроном Роман Рачков, Българска асоциация по биологична растителна защита; гл.ас. Надежда Шопова, Институт за изследване на климата, атмосферата и водите към БАН

Дата: 17.04.2025 *Брой:* 4/2025



Az agrárágazatban szükségesek a hosszú távú alkalmazkodási és kockázatkezelési intézkedések, melyekben mind a termelőknek, mind az államnak aktív szerepe van.

Kiemelések:

- Az elmúlt hónapok hirtelen hidegfrontjai és időjárási változásai komoly károkat okoztak egyes gyümölcsfáknál, ami magasabb gyümölcsárakhoz vezet.

- Roman Rachkov: „Minden valószínűség szerint a cseresznyét, barackot és kajszit természetű bolgár gazdálkodóknak idén nem lesz termésük, vagy csak minimális mennyiségben, és minden esetre komány anyagi veszteségeket is elszenvednek.”
- A szélsőséges klímaviszonyok újragondolásra készítetik a mezőgazdasági gyakorlatot. Shopova Nadezsda agronómus szerint a termelőknek alkalmazkodniuk kell a termesztett növények, a vetés és ültetés időzítése, valamint a kockázatkezelés előrejelző eszközeinek használatára terén.
- A ültetvények biztosítása segíthet a kockázatkezelésben.
- Az államnak ösztönöznie kell a garanciaalapok létrehozását és a jogszabályok alkalmazkodását az új klímahelyzethez.
- A fogyasztók is érezni fogják a klímaanomáliák hatását a helyi termékek korlátozott kínálatán és az importált gyümölcsök magasabb árain keresztül.
- A klímaváltozás már nem elvont kockázat – közvetlenül érinti a gazdaságot, a mezőgazdasági termelők jövedelmét és a fogyasztói árakat.

Tanúi vagyunk a klímaviszonyok egyre gyakoribb és hirtelen változásainak és az [új jellegű teleknek](#), a gyakori meleg-hideg hőmérséklet-ingadozásoknak. Ennek példája az idei év – a szokatlanul enyhe tél után márciusban és áprilisban az országban a hőmérséklet jelentősen negatív értékekre esett vissza. Az eredmény súlyos fagyok okozta kár különböző növényeknél, köztük kajszinál, cseresznyénél, szilvánál és repcénél.



A hirtelen időjárásváltozások komoly károkat okoztak olyan gyümölcsfáknál, mint a cseresznye és a kajszli.

Forrás

A mezőgazdaság – a bolgár gazdaság egyik fontos ágazata – kára komoly, és végső soron mindannyiunkat érinteni fog. A csökkent hazai termelés és a magasabb árak mellett a klímaszélsőségek hatásait a fogyasztók is közvetlenül érezni fogják.

A termelők közvetlen termés- és jövedelemvesztést szenvednek, míg a fogyasztók korlátozott helyi gyümölcskínálattal és magasabb árakkal néznek szembe. **Az import fedezni fogja a hiány egy részét, de jelentősen magasabb áron, ami azt jelenti, hogy egyes háztartások számára bizonyos gyümölcsök megfizethetetlenek lehetnek.**

Ezek az események egyértelműen mutatják, hogy a klímaváltozás már nem elvont kockázat, hanem a gazdaságra és az emberek jólétére közvetlen hatással járó valóság. Ezért az ágazat minden érintettje – a termelők, az állami intézmények, a biztosítók és más érdekelt felek és szervezetek – együttműködése szükséges.

Mi történt az időjárással az elmúlt hónapokban?

A január szokatlanul meleg időjárása után [rögzítettük](#) a 2013 óta leghidegebb februárt, a hónap második fele után pedig téli viszonyok alakultak ki az egész országban. Az OMSZ [adatai](#) szerint február 16–24. között a maximális levegőhőmérséklet 0 °C alá esett, ami a jégnapok jelensége. Északkelet-Bulgária számos területén hideghullámot regisztráltak legalább 5 egymást követő -10 °C alatti minimumhőmérséklettel. Glavinica faluban, Szilisztra régióban, február 22-én és 23-án a minimumhőmérséklet -20 °C alá süllyedt. Február 20–24. között kritikus minimumhőmérsékleteket is rögzítettek azoknál a gyümölcsfáknál, amelyek már kiléptek a kényszerpihenőből, értékeik körülbelül -19 °C-ot mutattak Kneja és Dragoman területén, és -21,6 °C-ot Dobricsben.

A kajszinál a Szilisztrai agrometeorológiai állomáson már akkor [fagykárosodást](#) azonosítottak. A későbbi, március 20-án és április 8-án számos területen -3 °C alatti fagyokkal a károk tovább növekedtek.

Még nincsenek átfogó kárbecslések; csak részleges adatok állnak rendelkezésre magánvállalkozásokra és régiókra vonatkozóan, de ezek a szélsőséges klíma viszonyok minden bizonnyal komoly hatással lesznek a mezőgazdasági termelésre az érintett területeken.

Shopova Nadezsda, agrármérnök, a Bolgár Tudományos Akadémia Éghajlat-, Légkör- és Víz

Kutatóintézetének "Éghajlat" szekciójának munkatársa és a Climateka szerzője kommentálja a témát.

„Elvileg január a leghidegebb hónap, de idén ez a szerep februárra hárult. A negatív hőmérsékletek károkat okoztak, amelyek Északkelet-Bulgáriában voltak a legsúlyosabbak, ahol a kajsziültetvények koncentrálnak. Később fagy következett be, és a tavasz első napja előtt – március 20-án – egyes helyeken a minimumhőmérséklet -3°C alá süllyedt. Ez további károkat okozott már a virágzás alatt, április 8-án pedig a fagyok ismét kritikus szintre estek vissza. Még meg kell határozni, hogy a virágok és a kötődött termések hány százaléka sérült meg, mivel a segínyt 100%-ban megállapított fagykár esetén fizetik ki. Kritikus hőmérsékletek hulláma volt a fejlődés különböző szakaszaiban és különböző körülmények között, amelyek kombinációja határozza meg a károk végső százalékát.”

Az olyan növények, mint a repce, különösen érzékenyek a hirtelen hidegfrontokra, ha ebben az időszakban érzékeny fejlődési szakaszban vannak. A -6°C -ra eső hőmérsékletek áprilisra nézve rendkívül alacsonyak, és komoly károkat okozhatnak. Meglehetősen gyakran a talajfelszín közelében a sugárzási minimum értékek még drasztikusabbak. A korán fejlődött repcén kívül a kockázatok a már kihajtott napraforgóra is vonatkoznak, amely szintén érintett lehet a hirtelen hőmérséklet-esések miatt – kommentálja tovább Shopova.

Miért van ezeknek a hidegfrontoknak és a hirtelen hőmérséklet-változásoknak pusztító hatása a gyümölcsfákra és más növényekre?

A tél végén a növények anyagcseréje akkor kezd regenerálódni, amikor a környezeti hőmérséklet eléri egy bizonyos fejlődési küszöböt. Minél magasabb a hőmérséklet, annál intenzívebb a fejlődés. A növényeknek bizonyos mennyiségű hőre van szükségük a genetikai fejlődési folyamatuk elindításához, amelyet a hatékony hőmérsékletek összegével mérnek – a környezeti hőmérséklet és a növény fejlődési küszöbhőmérséklete közötti különbséggel.

Ez a mutató, amely a [fenológiához](#) kapcsolódik, jellemzi a növények fejlődési szakaszait, és a biológiai órájuk mutatója. A növényeknek hőre van szükségük a növekedéshez és fejlődéshez, és bizonyos fázisokban egymást követő fenológiai események zajlanak le: levélképződés, virágzás, termésérés, hervadás. A növények, akárcsak a rovarok, nem tudják fenntartani saját hőmérsékletüket, és a szezonális hőmérséklet-változásokkal összhangban fejlődnek.

Amikor a telek rövidebbek és melegebbek, a virágzás megkezdéséhez szükséges hő korábban halmozódik fel, ami növeli a későbbi szélsőséges hidegfrontok, mint az idei évben megfigyelt, által

okozott **sebezhetőséget és kockázatot**.

Hogyan érinti ez a termelőket?

Roman Rachkov, agronómia és mezőgazdaság szakértője, a Bolgár Biológiai Növényvédelem Egyesületének elnöke és a Climateka szerzője kommentálja a témát:

„Minden valószínűség szerint a cseresznyét, barackot és kajszit termesztő bolgár gazdálkodóknak idén nem lesz termésük, vagy csak minimális mennyiségben, és minden esetre komoly anyagi veszteségeket fognak elszenvedni.”